ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ ЯК КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ: ДОКТРИНАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА МЕЖІ ПОНЯТТЯ

УДК 342.4:351.86
DOI https://doi.org/10.32782/ehrlichsjournal-2026-18.09

ВІТАЛІЙ ЛЮБКА
доктор філософії
ORCID: 0009-0009-3673-9476

Анотація. У статті досліджено економічну безпеку держави як конституційно-правову категорію, зміст якої не вичерпується економічними показниками, станом національного господарства чи інструментами державної економічної політики.

Обґрунтовано, що конституційне закріплення економічної безпеки у ст. 17 Конституції України надає їй значення базової передумови збереження державного суверенітету, функціональної спроможності держави та забезпечення прав і свобод людини.

Визначено співвідношення економічної безпеки з економічним суверенітетом, економічною стійкістю та національною безпекою. Запропоновано розглядати економічну безпеку у трьох взаємопов'язаних вимірах: як конституційну цінність, функцію держави та юридично значущий стан захищеності економічної системи.

Виокремлено критерії, за наявності яких економічна загроза набуває конституційного масштабу: системність, конституційну значущість об'єкта впливу, інтенсивність можливих наслідків і зв'язок із суверенною спроможністю держави.

Особливу увагу приділено межам використання економічної безпеки як аргументу публічної влади за втручання у сферу конституційних прав. На підставі практики Конституційного Суду України обґрунтовано, що посилання на економічну безпеку може становити легітимну мету державного втручання лише за умови дотримання вимог юридичної визначеності, необхідності, несвавільності та домірності.

Сформульовано нормативне ядро економічної безпеки, що охоплює економічний суверенітет, інституційну та функціональну стійкість економічної системи, ресурсну спроможність держави виконувати конституційні функції та збереження матеріальних передумов реалізації прав і свобод людини. Запропоновано авторське визначення економічної безпеки держави як конституційно значущого стану захищеності, стійкості та функціональної спроможності економічної системи.

Ключові слова: економічна безпека держави; конституційне право; національна безпека; економічний суверенітет; конституційні цінності; функції держави; економічна стійкість; права і свободи людини; Конституційний Суд України; домірність державного втручання.

ECONOMIC SECURITY OF THE STATE AS A CONSTITUTIONAL AND LEGAL CATEGORY: DOCTRINAL FOUNDATIONS AND CONCEPTUAL BOUNDARIES

UDC 342.4:351.86
DOI https://doi.org/10.32782/ehrlichsjournal-2026-18.09

VITALII LIUBKA
Doctor of Philosophy
ORCID: 0009-0009-3673-9476

Abstract. The article examines the economic security of the state as a constitutional and legal category whose content cannot be reduced to economic indicators, the condition of the national economy, or instruments of state economic policy.

It is substantiated that the constitutional entrenchment of economic security in Article 17 of the Constitution of Ukraine gives it the significance of a fundamental prerequisite for preserving state sovereignty, ensuring the functional capacity of the state, and safeguarding human rights and freedoms.

The relationship between economic security, economic sovereignty, economic resilience, and national security is clarified. It is proposed to consider economic security in three interrelated dimensions: as a constitutional value, as a function of the state, and as a legally significant condition of protection of the economic system.

The criteria under which an economic threat acquires constitutional significance are identified, namely its systemic nature, the constitutional significance of the object affected, the intensity of its potential consequences, and its connection with the sovereign capacity of the state.

Particular attention is devoted to the limits of invoking economic security as a justification for the exercise of public authority interfering with constitutional rights. Drawing on the case law of the Constitutional Court of Ukraine, it is argued that reliance on economic security may constitute a legitimate aim of state interference only where the requirements of legal certainty, necessity, non-arbitrariness, and proportionality are observed.

The normative core of economic security is conceptualised as encompassing economic sovereignty, the institutional and functional resilience of the economic system, the resource capacity of the state to perform its constitutional functions, and the preservation of the material prerequisites necessary for the effective enjoyment of human rights and freedoms. An original definition of the economic security of the state is proposed, according to which it constitutes a constitutionally significant condition of protection, resilience, and functional capacity of the economic system.

Key words: economic security of the state; constitutional law; national security; economic sovereignty; constitutional values; functions of the state; economic resilience; human rights and freedoms; Constitutional Court of Ukraine; proportionality of state interference.

Постановка проблеми. Економічна безпека належить до тих категорій сучасного публічного права, нормативна значущість яких істотно перевищує ступінь їх доктринальної визначеності. Конституція України безпосередньо відносить забезпечення економічної безпеки до найважливіших функцій держави та розміщує відповідний припис у частині першій ст. 17 поряд із захистом суверенітету, територіальної цілісності та забезпеченням інформаційної безпеки [1]. Уже системне розташування цієї норми дає підстави стверджувати, що законодавець сприймає економічну безпеку як одну з передумов збереження державності, суверенності та спроможності конституційної системи функціонувати в умовах внутрішніх і зовнішніх загроз.

Поряд із зазначеним Конституція України не розкриває змісту цієї категорії. Закон України «Про національну безпеку України» визначає національну безпеку через захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів від реальних і потенційних загроз, окремої легальної дефініції економічної безпеки також не містить [2]. Унаслідок цього між безпосереднім конституційним закріпленням економічної безпеки та її наступною нормативною конкретизацією зберігається істотний понятійний розрив.

Метою дослідження є формування цілісного конституційно-правового розуміння економічної безпеки держави, визначення її нормативного змісту, місця в системі конституційних цінностей і функцій держави, а також установлення юридичних меж використання економічної безпеки як легітимної підстави для публічно-владного втручання у сферу конституційних прав і свобод. Досягнення поставленої мети передбачає з'ясування співвідношення економічної безпеки з економічним суверенітетом, економічною стійкістю та національною безпекою; виокремлення критеріїв, за яких економічна загроза набуває конституційно значущого характеру; визначення основних елементів нормативного ядра економічної безпеки; обґрунтування вимог, яким має відповідати діяльність держави щодо її забезпечення з позицій верховенства права, юридичної визначеності, необхідності та домірності втручання.

Методологічною основою дослідження є сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, застосування яких зумовлене комплексною природою економічної безпеки як конституційно-правової категорії. Формально-юридичний метод використано для аналізу положень Конституції України, законодавства у сфері національної безпеки та правових позицій Конституційного Суду України, а також для встановлення нормативного змісту категорії економічної безпеки. Системно-структурний метод дав змогу визначити її місце у взаємозв'язку з державним суверенітетом, конституційним ладом, економічною самостійністю держави, правами і свободами людини та іншими конституційними цінностями. За допомогою методу юридичної герменевтики здійснено тлумачення положень ст. 17 Конституції України у системному зв'язку з іншими конституційними приписами та правовими позиціями органу конституційної юрисдикції. Функціональний метод застосовано для розкриття економічної безпеки одночасно як конституційної цінності, функції держави та юридично значущого стану захищеності економічної системи. Порівняльно-правовий метод використано під час зіставлення національного конституційно-правового розуміння економічної безпеки з концептуальними орієнтирами економічної безпеки Європейського Союзу. Аксіологічний метод забезпечив оцінювання співвідношення публічного

інтересу у забезпеченні економічної безпеки з вимогами верховенства права, гарантіями прав людини та принципом домірності державного втручання. Методи аналізу, синтезу, абстрагування та правового моделювання використано для виокремлення критеріїв конституційної значущості економічних загроз, формування нормативного ядра досліджуваної категорії та конструювання юридичного тесту допустимості посилання на економічну безпеку як підставу обмеження конституційних прав і свобод.

Виклад основних результатів дослідження. Українська правова доктрина вже сформувала вагомий масив досліджень економічної безпеки, проте переважна частина наукових праць концентрується на її місці в системі національної безпеки, інституційному забезпеченні, класифікації загроз або співвідношенні з економічним суверенітетом. Безпосереднє значення для конституційно-правового аналізу має дослідження М. І. Завидняк «Конституційно-правові засади забезпечення економічної безпеки України», у якому економічна безпека розглядалась у механізмі забезпечення конституційного ладу України [3]. І. В. Яковюк та А.Ю. Туренко обґрунтували тісний взаємозв'язок економічної безпеки із забезпеченням державного суверенітету та показали, що економічний потенціал держави становить істотну передумову її фактичної суверенності [4].

Окремий напрям сучасних досліджень становлять роботи, присвячені нормативному та організаційному забезпеченню економічної безпеки. О. Г. Платухін досліджує систему її правової регламентації [5], С. І. Войцехівська – організаційно-правовий механізм забезпечення [6]. У новітній праці Т. Дерун, Н. Гринчук та О. Титаренка економічну безпеку проаналізовано як системоутворювальний складник національної безпеки, від якого залежить функціональна спроможність інших її компонентів [7].

Разом із цим недостатньо дослідженим залишається власне конституційний рівень категорії: її нормативне ядро, співвідношення з іншими конституційними цінностями та особливо юридичні межі використання економічної безпеки як аргумент публічної влади. Указана прогалина є особливо помітною на тлі формування Конституційним Судом України нової практики щодо економічної безпеки як легітимної мети втручання у сферу конституційних прав.

Конституційно-правове дослідження економічної безпеки потребує виходу за межі її традиційного розуміння як певного стану національної економіки, який може бути кількісно охарактеризований через систему макроекономічних індикаторів. Подібне бачення є виправданим для економічної науки та державного стратегічного планування, однак недостатнім для встановлення юридичної природи економічної безпеки. У конституційному праві визначальним є питання про те, які суспільні відносини, інститути та цінності набувають конституційно значущого характеру через категорію економічної безпеки, які позитивні обов'язки вона покладає на державу та якими юридичними межами обмежується діяльність публічної влади під час її забезпечення.

Вихідною нормативною підставою для відповіді на зазначені питання є частина перша ст. 17 Конституції України, за якою захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки визнаються найважливішими функціями держави і справою всього Українського народу. Формулювання цієї норми має принципове доктринальне значення. Конституцієдавець не включив економічну безпеку до переліку поточних напрямів діяльності органів виконавчої влади і не обмежив її сферою економічного управління. Вона закріплена на рівні засад конституційного устрою поряд із суверенітетом і територіальною цілісністю, що надає їй значення умови збереження функціональної спроможності держави.

Системне тлумачення ст. 17 Конституції України дає змогу виявити ще одну суттєву властивість досліджуваної категорії. Економічна безпека не утворює автономної сфери, відокремленої від інших конституційних засад. Її зміст формується у взаємозв'язку зі ст. 1, яка характеризує Україну як суверенну, незалежну, демократичну, соціальну і правову державу; ст. 3, що визначає людину, її права і свободи найвищою соціальною цінністю; ст. 13 щодо соціальної спрямованості економіки та рівності суб'єктів права власності; ст. 41 щодо гарантування права приватної власності; ст. 42 про свободу підприємницької діяльності; ст. 95 щодо засад бюджетної системи; ст. 116, яка покладає на Кабінет Міністрів України забезпечення державного суверенітету та економічної самостійності України [1].

Отже, економічну безпеку не варто ототожнювати зі здатністю держави встановлювати максимальний контроль над економічними процесами. Надмірна концентрація регуляторних повноважень, непередбачуваність економічного законодавства, свавільне втручання у майнову сферу, нестабільність правил підприємницької діяльності самі здатні перетворюватися на чинники економічної небезпеки.

У конституційній державі безпека економічної системи залежить від інституційної передбачуваності, юридичної визначеності, захищеності власності, дієвості судового захисту та реальності економічних свобод. У дослідженні М. І. Завидняка слушно пов'язано економічну безпеку зі стабільністю правил економічної діяльності, можливістю суб'єктів планувати свою поведінку, дотриманням прав і свобод людини та пропорційністю державного втручання [7].

Звідси випливає можливість розглядати економічну безпеку одночасно у трьох взаємопов'язаних вимірах: як конституційну цінність, як функцію держави та як юридично значущий стан захищеності.

Як конституційна цінність економічна безпека відображає заінтересованість держави й суспільства у збереженні економічних передумов незалежної державності, здатності органів публічної влади виконувати покладені на них функції, стабільності основних інститутів економічної системи та достатньої ресурсної основи для реалізації конституційних прав людини.

Як функція держави вона втілюється у позитивних обов'язках щодо прогнозування, попередження та мінімізації загроз системного характеру, захисту критичної інфраструктури, фінансової системи, стратегічних ресурсів, забезпечення належного функціонування економіки в кризових умовах, протидії зовнішньому економічному примусу, а за сучасних українських обставин і підтримання економічного потенціалу оборони та відновлення.

Як стан захищеності економічна безпека характеризує спроможність економічної системи зберігати свої базові функції, адаптуватися до критичних зовнішніх і внутрішніх впливів та забезпечувати реалізацію конституційно значущих інтересів держави й суспільства.

Закон України «Про національну безпеку України» визначає національну безпеку через захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних і потенційних загроз [2]. При цьому окремої дефініції економічної безпеки законодавець не встановлює. Виникає характерна нормативна ситуація, відповідно до якої Конституція безпосередньо визнає забезпечення економічної безпеки однією з найважливіших функцій держави, а базовий закон у сфері національної безпеки залишає зміст відповідної категорії відкритим для подальшої нормативної та доктринальної конкретизації.

Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 р. частково заповнила цю прогалину та пов'язала економічну безпеку зі стійкістю національної економіки, захищеністю національних економічних інтересів, здатністю протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам та створенням умов для економічного розвитку. Проте стратегічне розуміння категорії закономірно тяжіє до управлінської та економічної площин. Для конституційного права визначальним є встановлення того порогу, після якого економічний ризик переростає у конституційно значущу загрозу.

На нашу думку, саме критерій конституційної значущості дає змогу провести необхідну межу між поняттями «економічна проблема» та «загроза економічній безпеці». Негативна динаміка окремого економічного показника, збитковість певного підприємства, локальне порушення конкурентного законодавства, конкретний випадок ухилення від оподаткування або коливання вартості певного активу самі по собі ще не переводять відповідне явище до сфери конституційної економічної безпеки, інакше практично вся економічна політика держави могла би бути охоплена безпековою аргументацією, а поняття економічної безпеки втратило б власну юридичну специфіку. Економічна загроза набуває конституційного масштабу тоді, коли її характер, інтенсивність, тривалість або потенційні наслідки створюють небезпеку для функціонування державності, економічного суверенітету, основоположних економічних інститутів, реалізації конституційних функцій держави або можливості забезпечення прав людини на системному рівні. Отже, економічна безпека починається там, де економічна загроза набуває конституційного масштабу.

Для юридичної ідентифікації такого масштабу доцільно використовувати сукупність критеріїв:

1) системність – загроза повинна виходити за межі одиничного інциденту та бути здатною впливати на функціонування значного сегмента економіки, державних фінансів, стратегічної галузі або комплексу взаємопов'язаних суспільних відносин;

2) другий критерій пов'язаний із конституційною значущістю об'єкта впливу, зокрема тут варто виокремити державний бюджет, банківську і фінансову системи, критичну інфраструктуру, енергетику, оборонно-промисловий потенціал, стратегічні ресурси, транспортні та цифрові мережі, продовольче забезпечення;

3) критерій інтенсивності наслідків – навіть локальний за походженням процес може мати безпековий характер, якщо здатний спричинити каскадний ефект у вигляді порушення роботи критичної інфраструктури, істотне скорочення бюджетних можливостей, утрату стратегічного виробництва, масштабне порушення реалізації соціально-економічних прав або залежність держави від зовнішнього суб'єкта у сфері, критичній для її життєздатності;

4) зв'язок із суверенною спроможністю держави. І. В. Яковюк та А. Ю. Туренко обґрунтовано наголошують на взаємозалежності економічної безпеки й суверенітету та відносять до її змісту можливість держави проводити власну економічну політику і зберігати економічний суверенітет [4]. В умовах глобальної взаємозалежності економічний суверенітет не може трактуватися як автаркія чи відмова від міжнародної економічної інтеграції. Його зміст доцільніше пов'язувати з реальною здатністю держави самостійно формувати та реалізовувати економічні рішення в межах Конституції та добровільно прийнятих міжнародних зобов'язань, не перебуваючи під критичною зовнішньою залежністю або неправомірним економічним примусом.

У цьому контексті економічний суверенітет та економічна безпека є близькими, проте не тотожними поняттями. Економічний суверенітет характеризує передусім спроможність держави до самостійного владного волевиявлення в економічній сфері. Економічна безпека натомість стосується захисту суверенної економічної спроможності, стійкості інституцій, ресурсного забезпечення державних функцій, протидії системним загрозам та збереження умов для реалізації прав людини. Економічний суверенітет у цій системі слід визнати одним із центральних об'єктів економічної безпеки, але не вичерпним її змістом.

Подібного розмежування потребують категорії економічної безпеки та економічної стійкості. Стійкість відображає здатність економічної системи витримувати шоки, адаптуватися до них і відновлювати основні функції. Безпека є нормативно ширшою та включає попередження загроз, захист конституційно значущих економічних інтересів, інституційне забезпечення та юридичні процедури реагування. Тому стійкість доцільно характеризувати як функціональну властивість економічної безпеки, особливо важливу в умовах тривалих криз, війни та післявоєнного відновлення.

Вартий уваги у цьому зв'язку розвиток концепції economic security у праві та політиці Європейського Союзу. Європейська стратегія економічної безпеки 2023 р. виходить із необхідності одночасного збереження переваг відкритої економіки та мінімізації ризиків, пов'язаних зі стійкістю ланцюгів постачання, критичною інфраструктурою, технологічною безпекою та економічним примусом. Для української конституційної доктрини цей досвід цінний відмовою від сприйняття економічної безпеки як економічної ізоляції. У сучасній державі безпека передбачає керовану відкритість, диверсифікацію залежностей і здатність запобігати перетворенню економічної взаємозалежності на інструмент політичного тиску.

Окремого значення набуває людиноцентричний компонент економічної безпеки. Конституційний характер досліджуваної категорії був би неповним, якби її об'єктом визнавалася виключно держава або національна економіка як абстрактна система. Економічна спроможність держави має функціональне призначення забезпечувати інституційні, матеріальні та фінансові передумови реалізації конституційних прав. Тривала неспроможність держави забезпечувати базові соціальні функції, критичне руйнування ринку праці, масове позбавлення населення доступу до життєво необхідної інфраструктури чи системна дестабілізація фінансової системи становлять проблему економічної безпеки саме тому, що їхні наслідки виходять на рівень конституційного статусу людини та життєздатності держави.

Проте включення прав людини до структури економічної безпеки не повинно породжувати зворотної ситуації, за якої міркування безпеки автоматично переважають індивідуальну свободу. Конституційна категорія економічної безпеки має внутрішню межу і нею є верховенство права. Вона не створює для держави окремого простору діяльності, вільного від конституційних гарантій.

Особливої актуальності це питання набуло після формування Конституційним Судом України відповідної правової позиції у Рішенні від 19 травня 2026 р. № 3-р/2026. Суд, аналізуючи статті 8, 22, 64 і 92 Конституції України, визнав економічну безпеку одним із конституційно визначених інтересів, захист яких може становити легітимну мету втручання держави у зміст та обсяг конституційних прав. Суд безпосередньо пов'язав допустимість обмеження з вимогами несвавільності, юридичної визначеності, суспільної потреби, домірності та збереження сутності відповідного права [8].

Зазначена правова позиція має ширше доктринальне значення, ніж предмет конкретного конституційного провадження. Фактично Конституційний Суд окреслив подвійний статус економічної безпеки. З одного боку, вона є конституційно захищеним публічним інтересом, з іншого – саме існування цього інтересу не усуває необхідності конституційного контролю за засобами його забезпечення, інакше посилання на ст. 17 Конституції могло б перетворитися на універсальне виправдання будь-якого втручання в економічну свободу, власність або соціально-економічні права.

Показовим є й те, що в Рішенні № 3-р/2026 Конституційний Суд пов'язав економічну безпеку в умовах воєнного стану зі стабільним функціонуванням підприємств, установ і державних інституцій, достатністю трудових і фінансових ресурсів, роботою різних секторів економіки та обороноздатністю держави. Суд також послався на власну позицію 2024 р., відповідно до якої забезпечення економічної та інформаційної безпеки в умовах воєнного стану є невіддільною умовою збереження української державності.

Висновки. Конституція не гарантує державним органам необмеженої свободи називати будь-яку бажану економічну мету питанням безпеки. Зниження бюджетних витрат, підтримка певної галузі, зміна податкового режиму, обмеження імпорту, контроль інвестицій або регулювання стратегічних підприємств можуть бути елементами економічної політики. Для переходу до безпекової аргументації державі має бути доступне належне обґрунтування зв'язку між відповідним заходом і реальною або достатньо передбачуваною загрозою конституційного масштабу.

Тому юридичний тест посилання на економічну безпеку як підставу державного втручання, на нашу думку, має включати щонайменше п'ять послідовних елементів: ідентифікацію конкретної загрози; встановлення конституційно значущого об'єкта, якому вона загрожує; доведення системного характеру можливих наслідків; наявність раціонального зв'язку між заходом держави та нейтралізацією відповідної загрози; перевірку необхідності та домірності втручання з урахуванням сутності обмежуваного права. За відсутності хоча б належної ідентифікації загрози поняття економічної безпеки ризикує виконувати риторичну, а не юридичну функцію.

Отже, нормативне ядро економічної безпеки держави доцільно утворювати навколо чотирьох взаємопов'язаних елементів: економічного суверенітету; інституційної та функціональної стійкості економічної системи; ресурсної спроможності держави виконувати її конституційні функції; збереження матеріальних та інституційних передумов реалізації конституційних прав і свобод людини. Об'єднувальним критерієм для них виступає захист від внутрішніх і зовнішніх загроз, наслідки яких мають системний та конституційно значущий характер.

З урахуванням наведеного економічну безпеку держави як конституційно-правову категорію пропонуємо визначати як конституційно значущий стан захищеності, стійкості та функціональної спроможності економічної системи, за якого забезпечуються економічний суверенітет держави, стабільність основоположних економічних інститутів, ресурсні передумови здійснення конституційних функцій держави та реалізації прав і свобод людини, а внутрішні та зовнішні загрози системного характеру попереджаються, нейтралізуються або мінімізуються засобами, сумісними з верховенством права та вимогою домірності державного втручання.

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text (дата звернення: 02.09.2026).

2. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. *Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text (дата звернення: 02.09.2026).

3. Завидняк М. І. Конституційно-правові засади забезпечення економічної безпеки України : автореф. дис. … канд. юрид. наук : 12.00.02. Ужгород, 2016. 19 с. URL: https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12133 (дата звернення: 02.09.2026).

4. Яковюк І. В., Туренко А. Ю. Економічна безпека України як передумова забезпечення її суверенітету. *Проблеми законності.* 2021. Вип. 154. С. 8–36. DOI: https://doi.org/10.21564/2414-990X.154.238747

5. Платухін О. Г. Правова регламентація забезпечення економічної безпеки в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2024. Вип. 83. Ч. 1. С. 346–351. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.1.52

6. Войцехівська С. І. Організаційно-правові засади економічної безпеки України. *Київський економічний науковий журнал.* 2024. № 7. С. 44–50. DOI: https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-7-6

7. Дерун Т., Гринчук Н., Титаренко О. Економічна безпека як складник системи національної безпеки України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Національна безпека.* 2025. № 1(3). С. 22–32. DOI: https://doi.org/10.17721/.11(3)9881

8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів другого речення абзацу другого, абзацу третього частини першої статті 12, абзацу другого пункту 3 розділу «Прикінцеві положення» Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» (щодо права на відпустки) : Рішення Конституційного Суду України від 19 травня 2026 р. № 3-р/2026. *Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va03p710-26#Text (дата звернення: 02.09.2026).

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine dated June 28, 1996, No. 254k/96-VR]. *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / Verkhovna Rada Ukrainy* [Database «Legislation of Ukraine» / Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text (accessed September 2, 2026). [in Ukrainian].

2. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21 chervnia 2018 r. № 2469-VIII [On National Security of Ukraine: Law of Ukraine dated June 21, 2018, No. 2469-VIII]. *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / Verkhovna Rada Ukrainy* [Database «Legislation of Ukraine» / Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text (accessed September 2, 2026). [in Ukrainian].

3. Zavydniak, M. I. (2016). *Konstytutsiino-pravovi zasady zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy: Avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.02 «Konstytutsiine pravo; munitsypalne pravo»* [Constitutional and legal principles of ensuring Ukraine's economic security: Author's abstract of a PhD thesis in law, speciality 12.00.02 «Constitutional law; municipal law»]. Uzhhorod. Retrieved from: https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12133 (accessed September 2, 2026). [in Ukrainian].

4. Yakoviuk, I. V., & Turenko, A. Yu. (2021). Ekonomichna bezpeka Ukrainy yak peredumova zabezpechennia yii suverenitetu [Economic security of Ukraine as a prerequisite for ensuring its sovereignty]. *Problemy zakonnosti*, (154), 8–36. https://doi.org/10.21564/2414-990X.154.238747 [in Ukrainian].

5. Platukhin, O. H. (2024). Pravova rehlamentatsiia zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky v Ukraini [Legal regulation of ensuring economic security in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia: Pravo*, (83), 1, 346–351. https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.1.52 [in Ukrainian].

6. Voitsekhivska, S. I. (2024). Orhanizatsiino-pravovi zasady ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Organizational and legal principles of Ukraine's economic security]. *Kyivskyi ekonomichnyi naukovyi zhurnal*, (7), 44–50. https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-7-6 [in Ukrainian].

7. Derun, T., Hrynchuk, N., & Tytarenko, O. (2025). Ekonomichna bezpeka yak skladova systemy natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Economic security as a component of Ukraine's national security system]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Natsionalna bezpeka*, (1(3)), 22–32. https://doi.org/10.17721/.11%283%299881 [in Ukrainian].

8. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) prypysiv druhoho rechennia abzatsu druhoho, abzatsu tretoho chastyny pershoi statti 12, abzatsu druhoho punktu 3 rozdilu «Prykintsevi polozhennia» Zakonu Ukrainy «Pro orhanizatsiiu trudovykh vidnosyn v umovakh voiennoho stanu» (shchodo prava na vidpustky): Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 19 travnia 2026 r. № 3-r/2026 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case upon the constitutional petition of the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights concerning the constitutionality of certain provisions of the Law of Ukraine «On the Organization of Labour Relations under Martial Law» regarding the right to leave: Decision of the Constitutional Court of Ukraine dated May 19, 2026, No. 3-r/2026]. *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / Verkhovna Rada Ukrainy* [Database «Legislation of Ukraine» / Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va03p710-26#Text (accessed September 2, 2026). [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 11.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 16.11.2026